

Poskus vpeljave novega pripomočka za spremljanje uvajanja otrok novincev v vrtcu

18

Attempt at Introducing a New Tool for Assessment of New Children into Kindergarten

Anja Knez

Vrtec Velenje

Izvleček

Uvajanje otrok novincev v vrtcu je posebna naloga vseh vključenih strokovnih delavcev, posebno skrb pa ji namenja svetovalna služba. Uvajanje namreč vključuje neposredno delo z otrokom, starši in strokovnimi delavci. Za otroka je vstop v vrtec velika sprememba, s katero so povezani tudi stres in določeni kratkotrajni neugodni učinki na otrokovo funkcioniranje. Z namenom, da bi uvajalno obdobje vsakega otroka lahko čim bolj natančno spremljali, kar bi nam bilo v pomoč pri komunikaciji s starši in med strokovnimi delavci v vrtcu, smo preizkusili na tandemu strokovnih delavk dve obliki ček lista za spremljanje uvajanja otrok novincev v vrtcu. Omenjena ček lista vsebuje specifične opise vedenj v času uvajanja otrok novincev, obenem pa upošteva tudi vključenost osebe, na katero je otrok navezan, kakor tudi vključenost otroku neznane osebe. Izkazala se je za uporabno, saj vključuje elemente formativnega spremljanja, je v pomoč pri podpori staršem pri vzgoji otrok, obenem pa omogoča natančno beleženje otrokovih razvojnih korakov, njegovega napredka ter učenja.

Ključne besede:

vrtec, uvajanje otrok novincev, spremljanje napredka, ček lista.

Abstract

The introduction of children into kindergarten is a special task for all the professionals involved. The counselling service also pays special attention to it. The introduction of children includes direct work with the child, as well as with the parents and professionals. Kindergarten enrolment represents a major change for the child, which is also associated with stress and certain short-term adverse effects on the child's functioning. In order to be able to assess the introductory period of each child as thoroughly as possible, which helps us in our communication with parents as well as among professionals in kindergarten, we tested two forms of behavioural checklists for assessment the introduction of children into kindergarten. The mentioned behavioural checklist contains specific descriptions of behaviours at the time of introducing new children and at the same time takes into account the

Keywords:

kindergarten, the introduction of children into kindergarten, assessment, checklist.

involvement of a person to whom the child is attached, and the involvement of a person unknown to the child. It has proved to be useful because it includes elements of formative assessment, helps to provide support to parents in raising their children, and at the same time allows an accurate recording of the child's developmental steps, his/her progress and learning.

1 Uvod

Svetovalna služba v vrtcu posebno skrb namenja sprejemanju in uvajanju otroka novinca v vrtec. Praviloma smo v manjši meri usmerjeni neposredno na otroke, saj bolj nagovarjamo njihove starše ter vzgojitelje. Prav pomoč otrokom pri uvajanju v vrtec je del našega neposrednega dela z otroki, obenem pa je naša naloga tudi pomoč staršem ter strokovnim delavcem v času uvajanja novincev v vrtec (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

Z vključitvijo v vrtec se veliko otrok običajno prvič sreča z drugimi posamezniki, kot so na primer njegovi vrstniki, vzgojitelji, pomočniki vzgojiteljev ter drugi strokovni delavci vrtca (Adamlje, 2020). To hkrati pomeni vsakodnevno ločitev od osebe ali oseb, na katere je otrok navezan. Za otroka je ta sprememba oblika stresa in vodi do kratkotrajnih neugodnih učinkov na otrokovo vedenje (Bogataj, 1996, v Zupančič, 2004). Velika večina otrok se po nekaj mesecih navajanja na vrtec uspešno prilagodi na vsakodnevno odsotnost staršev oziroma referenčnih oseb, kar izražajo s pozitivnimi čustvi, vključevanjem v socialne dejavnosti z vrstniki in strokovnimi delavci v skupini, na katere se navežejo (Cugmas, 2001, v Zupančič, 2004). S tem otrok postane del novega in popolnoma drugačnega socialnega okolja, v katerem imajo najpomembnejšo vlogo prav strokovni delavci vrtca, ki so z otrokom vsakodnevno v interakciji (Adamlje, 2020).

Razvoj navezanosti v povezavi s potrebo po uvajanju

Pri navezanosti gre za dejaven, medsebojno močno naklonjen recipročen odnos med dvema osebama. Ta

odnos se med otrokom in osebo, ki skrbi za otroka (običajno gre za starša), začne razvijati na podlagi otrokovih prirojenih signalov, s pomočjo katerih priključijo drugo osebo v svojo bližino (Zupančič, 2004). Odrasla oseba se tako na te signale odzove s povečano skrbjo za

otroka, odzivanje pa je odvisno tudi od odnosov z drugimi osebami in podpore, ki jo ima odrasla oseba v okolju. Velik vpliv na to imajo tudi lastne zgodnje izkušnje z navezanostjo. Izkušnje iz otroštva vztrajajo v obliki vzorcev navezanosti, ki jih imamo odrasli. Tako za razvoj

varne navezanosti ni dovolj le telesna skrb za otroka, temveč predvsem ljubezen ter usklajeno in pravočasno odzivanje na otrokove potrebe (Varjačić Rajko, 2007).

Do približno šestega tedna starosti nas dojenčki z odzivom na njihove signale, ki so prirojeni, spodbujajo, da z njimi ostanemo v tesnem stiku, in se na ta način pomirijo. Vendar v tem obdobju dojenčki še niso navezani na določeno osebo ali več oseb in gre za fazo pred navezanostjo. V fazi oblikovanja navezanosti do približno osmega meseca starosti pa se začnejo dojenčki na različne ljudi odzivati različno. Tako se intenzivneje odzivajo na osebe, s katerimi so vsakodnevno v stiku: več se jim smejejo, pogostejše z njimi vokalizirajo in v njihovi bližini se hitreje pomirijo. Kljub temu dojenčki v tem obdobju še ne nasprotujejo, če se ločijo od referenčnih oseb, čeprav jih preferirajo pred drugimi ljudmi. Kasneje, do približno leta in pol ali dveh let, ko govorimo o fazi jasne navezanosti, pa dojenčki že izražajo separacijsko stisko, če referenčne osebe ni v njihovi bližini. Tudi ob prisotnosti referenčne osebe namerno vzdržujejo njeno bližino (ji sledijo, jo iščejo s pogledom, se pomikajo k njej, se je oprijemajo in podobno), saj jim predstavlja varno bazo, s pomočjo katere raziskujejo okolje in delujejo nanj. Separacijska stiska se tako univerzalno pojavlja

Za razvoj varne navezanosti ni dovolj le telesna skrb za otroka, temveč predvsem ljubezen ter usklajeno in pravočasno odzivanje na otrokove potrebe.

pri vseh dojenčkih in narašča do približno petnajstega meseca starosti, v fazi oblikovanja recipročnega odnosa, značilnega za čas od leta in pol ali drugega leta starosti, pa ta upade kot rezultat hitrega razvoja mentalne reprezentacije in govora, ki malčkom omogoča razumevanje razlogov za odsotnost referenčne osebe in sposobnosti predvidevanja njene vrnitve (Zupančič, 2004).

Naravna navezanost med otrokom in starši, ki so najpogostejše referenčne osebe, na katere je otrok navezan, je tako odločujoča pri poteku uvajanja v vrtec. Referenčne osebe, ki določen čas uvajajo otroka v vrtec, lahko opazujejo, kako previden ali pogumen je otrok v novem okolju. V idealnem primeru naj bi se otrok postopoma zmozel ločiti od referenčne osebe in se odpraviti k vrstnikom ter strokovnemu delavcu v skupini ter se zaigrati sam. Tako lahko referenčna oseba pomembno vpliva na potek uvajanja, če prepozna otrokove potrebe po navezanosti in če te potrebe v določeni meri tudi zadovolji (Varjačič Rajko, 2007). Prav različne oblike navezanosti in specifične razvojnopsihološke potrebe, ki jih ima vsak otrok posebej, nam narekujejo potrebo po uvajanju. Vsak otrok ima namreč pravico do uvajanja, prilagojenega njegovim potrebam, h temu pa nas zavezuje tudi kurikulum za vrtce.

Vloga staršev in strokovnih delavcev pri uvajanju otroka novince v vrtec

Družina je otrokovo primarno in najpomembnejše okolje, zato so prav starši tisti, ki lahko v največji meri pripomorejo k lažšanju otrokovih stisk. Zato se na prvi vstop v vrtec pripravljajo tako otroci kot tudi starši. Starši si morajo za pripravo na vrtec vzeti dovolj časa in se z otrokom o tem tudi starosti primerno pogovarjati (Varjačič Rajko, 2007). Pred vključitvijo otroka v vrtec ga starši postopoma navajajo na svojo odsotnost in ga spodbujajo k samostojnosti ter potrpežljivosti. Otroku vrtec predstavljamo v pozitivni luči, pomembno pa je, da je tudi mnenje starša o vrtcu pozitivno, saj se občutki odraslega in njegov odnos prenaša na otroka in posledično vpliva na njegovo doživljanje (Černelič Bizjak, 2008).

Z namenom izmenjave informacij je pred otrokovim vstopom v vrtec zaželen pogovor med strokovnim de-

lavcem, ki bo z otrokom v skupini, in starši o otrokovih individualnih posebnostih ter načinu uvajanja, ki bo za posameznega otroka najprimernejši (Cugmas, 1998). Dobro je, da prvi obisk poteka individualno in brez prisotnosti otrok. Starši spregovorijo tudi o svojih pričakovanjih, otrokovih odzivih na občasne ločitve od staršev, izkušnjah otroka z drugimi otroki in odraslimi, njegovih potrebah, značaju, temperamentu, spalnih navadah, najljubših igračah in igrah, prehranjevalnih navadah, boleznih, navadah odvajanja in podobno. S pomočjo tega strokovni delavci in starši uskladijo poglede glede uvajanja otroka in omogočijo najmanjšo možno mero stresa pri otroku. V okviru tega se dogovorijo o okvirnem času uvajanja, prisotnosti staršev v skupini, slovesu od otroka in dejavnostih, ki bodo potekale v času njihove navzočnosti v skupini (Senica, 1998). Uvajanje otroka v vrtec je namreč psihosocialni proces, s katerim želimo vzpostaviti kvalitetno sodelovanje in medsebojno vplivanje med otrokom in strokovnim delavcem (Cugmas, 1998).

Strokovni delavec v skupini je otrokov partner pri igri, ga poučuje, vodi otrokove dejavnosti in skrbi za zadovoljitev otrokovih potreb. Strokovni delavec tako ne zagotavlja zgolj spodbudnega okolja za otrokov razvoj, temveč pomaga otroku pri oblikovanju zaupljivih odnosov z odraslimi zunaj družine in uživanju v pozitivnih interakcijah z vrstniki (Cugmas, 2003). Tako ima strokovni delavec pomembno vlogo pri prehodu otroka od doma v vrtec. Naša želja je namreč omogočanje čim lažjega prehoda, zato se je treba s starši veliko pogovarjati, jim svetovati in hkrati upoštevati njihove želje ter jim s pomočjo postopnega uvajanja olajšati prehod v novo okolje (Varjačič Rajko, 2007).

Ključnega pomena za ustvarjanje spodbudnega in varnega okolja za otroka pa sta sodelovanje in komunikacija med starši in strokovnimi delavci vrtca. Boljši kot so odnosi med starši in strokovnimi delavci vrtca ter njihova komunikacija, lažje in boljše je tudi razumevanje otroka, njegovega razvoja, funkcioniranja ter komuniciranja. Vse to prispeva k ustvarjanju medsebojnega zaupanja ter občutka varnosti. Bistveno pa je, da zmorejo strokovni delavci prisluhniti, razmišljati, spodbujati, sprejemati mnenja staršev, jim jasno in natančno podati pomembne informacije in biti odprti za

spreminjanje lastnih mnenj ter stališč. Tako kolikor je mogoče upoštevamo otrokove razvojne potrebe ter interese (Lepičnik Vodopivec, 1996).

2 Primer dejavnosti Vrtca Velenje v povezavi s sprejemom otrok novincev

Kot je že bilo predstavljeno, uvajalno obdobje s seboj prinaša tako stiske pri otrocih kakor tudi pri starših in strokovnih delavcih. Prav tako je uvajanje vsakega otroka specifično.

V Vrtcu Velenje v okviru svetovalne službe uvajanju otrok novincev posvečamo posebno pozornost. Prav z načrtovanjem določenih dejavnosti v času pred vstopom otroka v vrtec želimo omogočiti, da bo uvajanje tako za starše kot tudi otroke čim bolj postopna in prijetna izkušnja. Dejavnosti, ki jih izvajamo v našem vrtcu, so povzete v preglednici 1.

Informativni sestanek za starše novincev ter pripravo obvestila o sprejemu otrok v vrtec in vabila na individualni pogovor s starši načrtujemo le za otroke novincev, ki se bodo v vrtec vključili s prihodnjim šolskim letom. Za otroke novincev, ki se v vrtec vključijo med šolskim letom, pa za prenos informacij o poteku uvajanja poskrbi strokovni delavec, ki bo imel otroka v skupini.

3 Formativno spremljanje napredka uvajanja otrok novincev s pomočjo ček liste za beleženje pojavnosti specifičnih vedenj

Namen

V veliko pomoč strokovnim delavcem v skupini pri spremljanju postopnega uvajanja ter vzpostavljanju

Preglednica 1: Dejavnosti Vrtca Velenje v sklopu uvajanja otrok novincev

DEJAVNOST	ODGOVORNA OSEBA	OPIS
Informativni sestanek za starše novincev (mesec junij)	Svetovalna služba v sodelovanju z vodstvom vrtca	Posredujemo informacije o vrtcu, prehrani, zdravju v vrtcu, svetovalni službi in postopnem uvajanju (mesec junij).
Priprava brošur in obvestil z informacijami (meseci pred rednim vpisom)	Vodstvo vrtca, vodja prehrane, organizatorica ZHR, svetovalna služba	Vsebujejo informacije o zdravju in prehrani v vrtcu, svetovalni službi, vstopu otroka v vrtec ter vseh pomembnih datumih obveščanja v času do vstopa otroka v vrtec (vse to je v času onemogočene izvedbe zaradi preventivnih ukrepov nadomeščalo informativni sestanek).
Obvestilo o sprejemu otroka v vrtec (mesec maj)	Svetovalna služba	Starši po pošti prejmejo obvestilo o tem, ali je njihov otrok sprejet v vrtec.
Vabilo na prvi individualni pogovor s starši (mesec avgust)	Svetovalna služba	Vabilo na individualni pogovor s starši vsebuje informacije o enoti, v katero bo vključen otrok, strokovnih delavcih, ki bodo z njim v skupini, njegovi igralnici ter terminu individualne pogovorne ure.
Smernice vodenja prvega individualnega pogovora s starši	Svetovalna služba	Te smernice so v pomoč strokovnim delavcem pri izvedbi individualnega pogovora s starši in jih opominja na teme, ki so v pogovoru s starši pomembne (okvirne vsebine).
Obrazec za individualni pogovor s starši	Svetovalna služba	Obrazec je v pomoč strokovnim delavcem za beleženje najpomembnejših informacij, ki jih posredujejo starši o otroku (interesi otroka, tolažba, zdravje, hranjenje, počitek, pričakovanja staršev ipd.).
Objava na spletni strani vrtca: Prvič v vrtec	Svetovalna služba	Objava vsebuje vsebine o uvajalnem obdobju, njegovih posebnostih in značilnostih.

sodelovanja in učinkovite komunikacije s starši bi bil enoten pripomoček, ki bi omogočal enostavno beleženje specifičnih opisov vedenj otrok v uvajalnem obdobju za vsakega otroka posebej. Zato sem se odločila preizkusiti ček listo specifičnih vedenj za uvajanje otrok novincev v vrtcu (Malešević, 2020) in prepoznati njene prednosti ter možnosti izboljšave.

Opis pripomočka

Ček lista specifičnih vedenj za uvajanje otrok novincev v vrtcu (Malešević, 2020) zajema tipična vedenja in situacije, s katerimi se v času uvajanja otrok v vrtec srečujejo otroci, strokovni delavci in starši. Gre za pripomoček, ki omogoča hiter pregled poteka otrokovega uvajalnega obdobja, obenem pa je v veliko pomoč pri komunikaciji med strokovnimi delavci in starši, pa tudi v specifičnih situacijah, ko se v času uvajanja vključi svetovalna služba. Poleg specifičnih vedenj in situacij ček lista vključuje tudi pomemben vidik navezanosti, saj upošteva prisotnost pomembne odrasle osebe, na katero je otrok navezan, ter prisotnost otroku še neznanе osebe (vzgojitelj, pomočnik, svetovalna delavka).

V nadaljevanju bom predstavila dve obliki ček liste specifičnih vedenj za uvajanje otrok novincev v vrtcu (preglednici 2 in 3). Vsaka oblika je zasnovana tako, da lahko strokovni delavec v skupini vanjo hkrati vnaša specifična vedenja za več otrok, ki se uvajajo. Ček lista specifičnih vedenj ima tudi možnost prilagoditve, kar pomeni, da se lahko strokovni delavec odloči, ali bo imel v eni preglednici zapisana opažanja za več otrok, ali pa bo preglednico prilagodil tako, da bo v vsako vnašal zgolj opažanja za enega otroka. Lahko prilagaja tudi zapis specifičnih vedenj (kakšnega doda, odvzame, ga nekoliko preoblikuje). Tako je pripomoček zelo prilagodljiv, uporabnik pa ima pri tem veliko prostora za vnos sprememb. Kot je pripomoček trenutno zastavljen, strokovni delavec vodi evidenco specifičnih vedenj otrok v uvajalnem obdobju za določeno časovno obdobje in za določen del dneva. Tako lahko na primer beleži pojavnost specifičnih vedenj za vsak dan posebej od prihoda otroka v vrtec do njegovega odhoda, lahko pa si pripomoček prilagodi tako, da bo spremljal

vsak posamezni teden in znotraj specifičnega vedenja zabeležil, na kateri dan se nanašajo opažanja. Prav tako lahko znotraj vsakega zapisanega specifičnega vedenja strokovni delavec podrobneje zabeleži svoja opažanja ali zgolj čas, ko je otrok dosegel določeno specifično vedenje. Lahko pa strokovni delavec v skupini preprosto v eni preglednici beleži potek celotnega uvajalnega obdobja posameznega otroka tako, da pripravi preglednico za vsakega otroka posebej in znotraj specifičnih vedenj beleži, kdaj je otrok dosegel določeno pričakovano vedenje in otrokovo funkcioniranje podrobneje opiše.

Ček lista specifičnih vedenj za spremljanje napredka uvajanja otrok novincev v vrtcu

Namen te ček liste je hiter vpogled v napredek pri uvajanju otroka v vrtec. Vanjo lahko beležite otrokovo funkcioniranje ter čas, v katerem je omenjene dejavnosti ter cilje uspel doseči. To lahko počnete za vsak dan posebej, po posameznih tednih ali za celotno obdobje uvajanja. V preglednico lahko vnašate opažanja in spremljate uvajanje več otrok hkrati, lahko pa preglednico prilagodite tako, da bo imel vsak otrok, ki se uvaja, svojo preglednico. Opredeljena specifična vedenja imate možnost tudi prilagajati (vsebinsko spreminjati, dodajati, odvzemati). Na ta način vam bo pripomoček v pomoč pri spremljanju otrokovega uvajanja v vrtec ter tudi pri pogovoru s starši o prvih tednih otrokovega bivanja v vrtcu.

Preglednica 2: Ček lista specifičnih vedenj za spremljanje napredka uvajanja otrok novincev v vrtcu (oblika 1)

OPISNIKI NAPREDKA PRI UVAJANJU OTROKA V VRTEC		Otrok: (datum in časovni razpon v dnevnu, opažanja in opombe)	Otrok: (datum in časovni razpon v dnevnu, opažanja in opombe)	Otrok: (datum in časovni razpon v dnevnu, opažanja in opombe)	Otrok: (datum in časovni razpon v dnevnu, opažanja in opombe)	OPOMBE
Otrok je v skupini prisoten skupaj s POON	Otrok opazuje okolico iz naročja POON.					
	Otrok opazuje in raziskuje okolico ob spremstvu POON (ne iz naročja).					
	Otrok sam raziskuje celotno igralnico.					
	Otrok sprejme naročje NOO.					
	Otrok sprejme nego NOO (previjanje, hranjenje).					
Otrok postopno podaljšuje čas, ko je POON odsotna	Ostane v skupini brez POON do 1 ure brez večjih težav					
	Ostane brez POON do 3 ure.					
	Ostane brez POON ves dan.					
	Ostane brez POON daljše obdobje (1 teden ali več).					
Zbliževanje, zaupanje in navezanost z NOO (vzgojitelj, pomočnik)	Se odzove na vabilo za kontakt vzgojitelja.					
	Mu gre v naročje.					
	Sledi vzgojitelju pri dejavnostih.					
Otrok sprejema dejavnosti in rutino v vrtcu	Otrok poje obroke v vrtcu.					
	Otrok dovoli previjanje.					

OPISNIKI NAPREDKA PRI UVAJANJU OTROKA V VRTEC		Otrok: (datum in časovni razpon v dnevnu, opažanja in opombe)	Otrok: (datum in časovni razpon v dnevnu, opažanja in opombe)	Otrok: (datum in časovni razpon v dnevnu, opažanja in opombe)	Otrok: (datum in časovni razpon v dnevnu, opažanja in opombe)	OPOMBE
Otrok sprejema dejavnosti in rutino v vrtcu	Otrok dovoli hranjenje.					
	Otrok se igra v vrtcu.					
	Otrok umirjeno zaspi v vrtcu.					
	Otrok raziskuje nov prostor, situacije vrtca.					
Otrok se pomiri ob vznemirjenju	Se pomiri v naročju vzgojitelja.					
	Sam poišče pomoč in način pomiritve.					
	Za pomirjanje potrebuje pripomoček (ninico, dudo, igračko od doma ipd.).					
Otrok se dobro počuti v vrtcu	Otrok je aktiven.					
	Otrok je pozitivno razpoložen.					
	Otrok sodeluje z drugimi otroki.					
	Otrok sodeluje z otroki iz drugih skupin.					
	Otrok sprejema druge strokovne delavce (svetovalno delavko, strokovne delavce iz drugih oddelkov idr.).					
	Otrok sodeluje v vodenih dejavnostih in skupnih dejavnostih na ravni vrtca.					

Legenda: POON: pomembna odrasla oseba, ki otroka uvaja in na katero je otrok navezan (npr. starši); NOO: otroku še neznan odrasla oseba (vzgojitelj, pomočnik).

Ček lista specifičnih vedenj za spremljanje napredka uvajanja otrok novincev v vrtcu

Namen te ček liste je hiter vpogled v napredek pri uvajanju otroka v vrtec. Vanjo lahko beležite otrokovo funkcioniranje ter čas, v katerem je omenjene dejavnosti ter cilje uspel doseči. To lahko počnete za vsak dan posebej, po posameznih tednih ali za celotno obdobje

je uvajanja. V preglednico lahko vnašate opažanja in spremljate uvajanje več otrok hkrati, lahko pa preglednico prilagodite tako, da bo imel vsak otrok, ki se uva-ja, svojo preglednico. Opredeljena specifična vedenja imate možnost tudi prilagajati (vsebinsko spreminjati, dodajati, odvzemati). Na ta način vam bo pripomoček v pomoč pri spremljanju otrokovega uvajanja v vrtec ter tudi pri pogovoru s starši o prvih tednih otrokovega bivanja v vrtcu.

Preglednica 3: Ček lista specifičnih vedenj za spremljanje napredka uvajanja otrok novincev v vrtcu (oblika 2)

OPISNIKI NAPREDKA PRI UVAJANJU OTROKA V VRTEC		Ime otroka (datum in časovni razpon v dnevni, opažanja in opombe)	Ime otroka (datum in časovni razpon v dnevni, opažanja in opombe)	Ime otroka (datum in časovni razpon v dnevni, opažanja in opombe)	OPOMBE
Postopno uvajanje 1: Navajanje v prisotnosti osebe (POON)	Otrok opazuje okolico iz naročja poznane osebe.				
	Otrok opazuje okolico ob spremstvu poznane osebe (ne iz naročja).				
	Otrok raziskuje celotno igralnico.				
	Otrok sprejme naročje strokovnega delavca.				
	Otrok sprejme nego strokovnega delavca (previjanje, hranjenje).				
Postopno uvajanje 2: navajanje na samostojno bivanje v vrtcu (brez POON)	Otrok ostane v skupini s strokovnimi delavci prvič brez prisotnosti osebe, na katero je navezan (POON).				

OPISNIKI NAPREDKA PRI UVAJANJU OTROKA V VRTEC		Ime otroka (datum in časovni razpon v dnevu, opažanja in opombe)	Ime otroka (datum in časovni razpon v dnevu, opažanja in opombe)	Ime otroka (datum in časovni razpon v dnevu, opažanja in opombe)	OPOMBE
Postopno uvajanje 2: navajanje na samostojno bivanje v vrtcu (brez POON)	Otrok postopoma ostaja vsak dan daljši čas brez POON v oddelku, navezuje se na vzgojitelje.	Do 1 ure:			
		Do 3 ure:			
		Ves dan:			
		Daljše obdobje (npr. teden ali več):			
	Otrok v vrtcu prvič zaspi.				
	Otrok v vrtcu prisostvuje pri vseh obrokih v dnevu.				
Uvajanje končano 3: sprejema vsakdanjo rutino, dejavnosti in izkazuje navezanost.	Otrok v vrtcu že preživi predvideni čas bivanja v vrtcu, prilagaja se rutini in vsakdanjim zahtevam vrtca (hranjenje, odvajanje – nega, izražanje potreb, počitek, sprejemanje drugih ipd.).				
	Otrok v vrtcu preživi ves predvideni čas bivanja v vrtcu, razvil je navezanost na strokovna delavca.				
	Otrok v vrtcu sprejema ponujene dejavnosti, se vključuje v igro z otroki v svoji skupini in zunaj nje ter sodeluje pri vodenih skupinskih dejavnostih na ravni vrtca, sprejema druge strokovne delavce vrtca (svetovalno delavko, strokovne delavce iz drugih oddelkov ipd.).				

Legenda: POON: pomembna odrasla oseba, ki otroka uvaja in na katero je otrok navezan (npr. starš); NOO: otroku še neznana odrasla oseba (vzgojitelj, pomočnik).

Postopek preizkušanja pripomočka

S pomočjo tandema strokovnih delavk Vrtca Velenje sem preizkusila dve obliki ček liste, ki vključujeta posamezne specifične opise otroškega odzivanja. Ček lista specifičnih vedenj tako predstavlja pripomoček pri stiku strokovnega delavca s starši, pa tudi pri delu svetovalne službe, saj omogoča hiter pregled otrokovega uvajalnega obdobja. Strokovni delavki (vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice) sta izpolnili ček listi specifičnih vedenj za določene otroke, ki so se v tistem obdobju uvajali, nato pa sta dali povratno informacijo o tem, kakšen se jima je zdel pripomoček in kje vidita njegove prednosti ter možnosti za izboljšanje. Vzgojiteljica je izpolnila eno obliko ček liste specifičnih vedenj, pomočnica vzgojiteljice pa drugo. Svoje mnenje sem kot svetovalna delavka dala tudi sama, poleg mene je to storilo še nekaj drugih svetovalnih delavk s področja predšolske vzgoje, njegovo uporabnost pa je ocenila tudi ravnateljica Vrtca Velenje Nataša Doler.

4 Ocena uporabnosti pripomočka – ugotovitve

Tako vzgojiteljica kot pomočnica vzgojiteljice sta obe obliki pripomočka ocenili kot uporabni, saj omogočata organizirano sprotno beleženje otrokovih dosežkov in napredka v uvajalnem obdobju. Prav tako ček listi specifičnih vedenj dajeta dober pregled in možnost dajanja povratnih informacij o otrokovem napredku in razlikovanju otrokovega vedenja ob prisotnosti otroku pomembne odrasle osebe, ki ga uvaja in na katero je navezan, ter ob prisotnosti otroku še neznane odrasle osebe (vzgojitelj, pomočnik). Iz obeh oblik pripomočka je tudi dobro razviden časovni pregled, kako hitro se je otrok uspel prilagoditi rutini, se aktivno vključiti znotraj skupine oziroma doseči kateri koli navedeni cilj. Vzgojiteljica je predlagala, da bi v ček listi beležili tudi načine, kako je otrok določeno vedenje dosegel (npr. če je otrok dolgo jokalo, kako smo ga uspeli potolažiti in s čim smo ga zamotili). Tako bi si strokovni delavci znotraj kolektiva lahko tudi pomagali v podobnih situacijah, ko morda zmanjka idej, kaj vse še lahko storimo in kaj bi še lahko učinkovito delovalo. Tako sta

bili obe obliki pripomočka zelo lepo sprejeti med strokovnima delavkama in med svetovalnimi delavkami, ki so prišle v stik z njim, saj so vsi udeleženci v ček listi specifičnih vedenj videli učinkovit pripomoček, ki bi služil kot dokaz in hkrati dajal možnost povratne informacije o poteku uvajanja otroka tako staršem kot tudi vsem drugim, ki bi bili v času uvajalnega obdobja kakor koli vključeni.

S pomočjo ček liste, v kateri so zajeta tipična vedenja in situacije, s katerimi se v tem obdobju srečujejo starši, otroci ter strokovni delavci, lahko zelo jasno beležimo otrokovo postopno uvajanje, njegove korake ter napredek, pa tudi kronološki potek, kdaj je otrok dosegel določene zastavljene cilje. Prav tako je tako zastavljeni pripomoček za uvajanje zelo prilagodljiv, saj ga lahko prilagajamo vsakemu otroku posebej s pomočjo dodajanja ali spreminjanja opisov specifičnih vedenj v uvajalnem obdobju. Omogoča nam tudi dober pristop k uvajanju mlajših otrok, saj lahko spremljamo njihov napredek, obenem pa se lahko o tem napredku pogovarjamo s starši in vrednotimo situacije, pri tem pa operiramo s konkretnimi, dokazljivimi podatki. Na ta način smo lahko uspešnejši pri načrtovanju nadaljnjih korakov v času uvajanja za vsakega otroka posebej. Z njegovo pomočjo lahko strokovni delavec staršem jasno oriše in predstavi sliko o otrokovem napredku v času, ki je težak tako za otroka, ki se uvaja, kot tudi za starše, ki mnogi prvič svojega otroka zaupajo še nepoznanim osebam v novem, nepoznanem okolju. Če bi strokovni delavec dosledno izpolnjeval ček listo specifičnih vedenj za otroka, ki se uvaja, menim, da drugih beleženj ne bi potreboval. Ti podatki imajo vrednost tudi za strokovne delavce, saj na podlagi pregleda zapisanih podatkov o uvajanju posameznega otroka lažje vrednotijo svoj pristop, dobijo jasen vpogled in lahko tako načrtujejo spremembe in izboljšave za prihodnja uvajanja. Obenem pa jih vedno znova opominja, da si dva otroka s svojimi potrebami in oblikami navezani nista enaka in da prav vsak otrok potrebuje postopno in njegovim potrebam ter razvojnim značilnostim prilagojeno uvajanje. Ključnega pomena pa se mi zdi vključitev in razmejitev situacij, vezanih na prisotnost otroku pomembne osebe, na katero je navezan, ter na prisotnost neznane odrasle osebe.

Tudi ravnateljica Vrtca Velenje Nataša Doler je ček listi specifičnih vedenj ocenila kot koristni in uporabni. Po-vedala je, da je smisel spremljanja uvajanja predvsem dobrobit posameznega otroka, ki se uvaja, in vzpostavitve sistema spremljanja uvajanja, ki je v vrtcih zelo različen. V fazi uvajanja se namreč mnogokrat zdi, da si bomo lahko vse zapomnili in informacije predali staršem. A otrok je veliko in če želimo videti natančno sliko, si moramo opažanja za vsakega posameznika zapisati. Prvo obliko ček liste specifičnih vedenj je ocenila še za nekoliko boljšo v primerjavi z drugo, saj je podrobneje razdelana in lahko res natančno zabeležimo otrokovo vedenje na posameznih področjih v uvajalnem času. Predlagala je, da bi bilo dobro v fazi uvajanja opraviti primerjavo med oddelki, v katerih bi opažanja beležili v eno od ček list specifičnih vedenj, in oddelki, v katerih tega ne bi izvajali. Tako bi lahko iz prakse ugotovili, kaj jim je v okviru pripomočka pomagalo pri delu in kaj ne oziroma kaj so mor- da pogrešali. Porajalo pa se ji je vprašanje, kako natančno bodo lahko strokovni delavci, še posebno tisti, pri katerih se uvaja večina otrok v skupini, uspeli beležiti svoja opažanja. Kljub temu verjame, da se vse da, če obstajajo interes, volja in želja na poti do cilja. Meni, da bo pripomoček doprinesel k še bolj sistematičnemu opazovanju otrok v uvajalnem obdobju, in si želi, da bi strokovni delavci prepoznali in sprejeli še kakšno pomembno orodje za izboljšanje kakovosti življenja otrok v času uvajanja v vrtec.

V okviru dela svetovalne službe tudi sama vidim veliko uporabnost pripomočka. V ček listi specifičnih vedenj vidim odličen pripomoček za strokovne delavce v uvajalnem obdobju, hkrati pa tudi pomemben pripomoček v komunikaciji s svetovalno službo. Včasih uvajanje kakšnega otroka ne steče tako, kot bi moralo, in takrat se v okviru svetovalne službe vključim tudi sama. Poleg opazovanja otroka v skupini in pridobljenih informacij v pogovoru s strokovni delavci v skupini ter starši, bi mi takšen pripomoček, ki bi ga v času uvajalnega obdobja izpolnil strokovni delavec, veliko pomagal, saj

Ček lista specifičnih vedenj nam pomaga, da otroka obravnavamo kot posameznika s svojimi potrebami, spretnostmi, sposobnostmi in osebnostnimi značilnostmi.

bi iz njega lahko dobila hiter vpogled v potek uvajanja, morebitne posebnosti otroka, njegove potrebe, kakor tudi v odnos otroka z osebo, ki ga uvaja in na katero je navezan. Vse to bi mi bilo v pomoč pri iskanju rešitev ter načrtovanju pomoči otroku in nadaljnjega poteka uvajanja otroka v sodelovanju s strokovnimi delavci v skupini in starši. Če bi ček listo specifičnih vedenj izpolnjevali vsi strokovni delavci vrtca, ki imajo v skupini novince, bi bilo mogoče na podlagi teh podatkov izvesti tudi vrednotenje na ravni vrtca. To bi nam bilo v pomoč pri prepoznavanju potreb po uvajanju sprememb ali izboljšav na ravni celotnega zavoda. V tem primeru bi se lahko kot svetovalna delavka vključila v razvojno nalogo vrtca, hkrati pa bi s pridobljenimi podatki s tega področja lažje izvajala svetovanje in posvetovanje s posameznimi strokovnimi delavci.

Ček listi specifičnih vedenj se mi zdita precej podobni. Če bi bila strokovna delavka v oddelku, bi raje uporabljala prvo obliko ček liste, saj se mi zdi preglednejša in bolj strukturirana. Prav tako so cilji in koraki, ki jih otrok v času uvajanja

postopoma dosega, bolj razmejeni in omogočajo vrednotenje vsakega koraka posebej, medtem ko je v drugi obliki ček liste združenih več ciljev skupaj. To otežuje izpolnjevanje, saj vemo, da otroci navedene cilje in korake dosežejo v različnih časovnih okvirih. Prednost takšnega pripomočka vidim tudi v tem, da nas vedno znova opominja, da se vsak otrok drugače uvaja, ter kaj je tisto, na kar moramo biti na splošno pozorni. Prav tako nas spodbuja in nam pomaga pri natančnem beleženju opažanj ter spremljanju otrokovega vključevanja v vrtec. Veliko prednost vidim tudi v tem, da nas spodbuja k beleženju konkretnih podatkov (npr. čas, kdaj je otrok dosegel določen korak), saj pogosto posplošujemo naša opažanja. Pomaga nam, da otroka obravnavamo kot posameznika s svojimi potrebami, spretnostmi, sposobnostmi in osebnostnimi značilnostmi, zato ni prav, da ga primerjamo z nekom drugim, obenem pa nas vedno znova opominja na pomen postopnega uvajanja. Nanj se namreč marsikje žal pozablja, s tem pa

se pozablja tudi na potrebe otrok, ki jim ne prisluhne-
mo tako, kot bi jim morali, in posledično otrokom in
staršem pogosto ne omogočimo toliko časa, kot bi ga
potrebovali za sprejemanje in navajanje na novo oko-
lje, nove obraze.

5 Sklep

Lahko povzamem, da je ček lista specifičnih vedenj kot
pripomoček v času uvajanja otrok novincev v vrtcu
velik doprinos k pedagoškemu delu, obenem pa je v
veliko pomoč strokovnim delavcem v skupini pri vsak-
danjem delu kakor tudi pri komunikaciji s starši in so-
delovanju ter vključevanju svetovalne službe vrtca.

Glavne prednosti uporabe ček liste specifičnih ve-
denj so:

- vključuje različne elemente formativnega spremljanja otrokovega razvoja v prvem in drugem starostnem obdobju ter v okviru formativnega spremljanja zagotavlja ustrezno podporo za otrokov razvoj na različnih področjih in njegovo spremljanje;
- v pomoč je pri podpori staršem pri vzgoji otrok;
- je dober in natančen pokazatelj otrokovega napredka in učenja;

- je pripomoček strokovnim delavcem pri prepoznavi in spremljanju določenih razvojnih korakov, ki jih otrok opravi na poti do uspešne uvedbe/vključitve v vrtec;
- z razčlenitvijo postopnega prilagajanja otroka in pridobivanja zaupanja v novo okolje na posamezne korake sledimo prvemu koraku formativnega spremljanja, ki poudarja pomen postavitve učnih ciljev in kriterijev uspešnosti;
- izpolnjena ček lista specifičnih vedenj je dokaz spremljanja otrokovega razvoja in napredka ter omogoča povratno informacijo, ki jo lahko damo staršem ali drugim vključenim strokovnim delavcem.

Na podlagi številnih teoretičnih spoznanj, Kurikuluma za vrtece, Programskih smernic za svetovalno službo in še mnogih drugih ugotovitev lahko poudarimo, kako pomembno je obdobje uvajanja za vsakega otroka in da je uvajanje novincev v vrtcu izredno pomembna naloga vseh vključenih strokovnih delavcev. Zavedati se moramo, da niti dva otroka nista enaka ter da je treba prisluhniti možnostim in razvojnim potrebam otrok. Tako otrokom kot staršem moramo prisluhniti in jim v tem specifičnem obdobju zagotoviti postopnost, ki bo spodbudno vplivala na otrokovo doživljanje in nadaljnji razvoj. ■

Viri in literatura

- Adamlje, M. B. (2020). Izobraževanje vzgojiteljev glede na potrebe predšolskih otrok. *Zbornik: Vzgojno-izobraževalne potrebe predšolskega otroka (XII. Mednarodna strokovna konferenca vzgojiteljev v vrtcih 2020)*, 144–146.
- Cugmas, Z. (1998). *Bodi z menoj, mami: razvoj otrokove navezanosti*. Ljubljana: Produktivnost, Center za psihodiagnostična sredstva.
- Cugmas, Z. (2003). *Narisa sem sonce zate: izbrana poglavja o razvoju otrokove navezanosti in samozaznave*. Ljubljana: Center za psihodiagnostična sredstva.
- Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Bečaj, J., Pečjak, S., Resman, M., Bežić, T., ... Šmuk, B. (2008). *Programske smernice: Svetovalna služba v vrtcu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Černelič Bizjak, M. (2008). Ne grem v vrtec! *Otrok in družina*, 12, 22–23.
- Lepižnik Vodopivec, J. (1996). *Med starši in vzgojitelji ni mogoče ne komunicirati*. Ljubljana: Misch, Oblak in Schwarz.
- Malešević, T. (2020). *Interno gradivo znotraj razvojne naloge ZRSŠ Uvajanje formativnega spremljanja v podporo učenju vsakega učenca*.
- Senica, M. (1998). *Majhni – ali res?* Slovenj Gradec: Karo studio, d. o. o.
- Varjačič Rajko, B. (2007). *Prvič v vrtec*. Ljubljana: Otrok.
- Zupančič, M. (2004). Socialni razvoj dojenčka in malčka. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), *Razvojna psihologija* (str. 255–277). Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.